

Sygn. akt I UK 226/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr [...] w R., H.K., A.M., E.M. i A.S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

z udziałem zainteresowanych: H.K., A.M., E.M. i A.S.

o ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16 czerwca 2020 r.,

skargi kasacyjnej Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr [...] w R. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**

**II. zasądza od odwołującego się SP ZOZ Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr [...] w R. na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację Wojewódzkiego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Sądu Okręgowego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr [...] w R. w sprawie o prawo do renty rodzinnej z powództwa tegoż Zakładu w R. od

wyroku Sądu Okręgowego w G. Ośrodka Zamiejscowego w R. z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt IX U [...]. Ustalony w sprawie, że faktyczny wskazuje, iż w okresie od stycznia 2013 r. do grudnia 2014 r. płatnik nie naliczył składek od przychodów osiągniętych z tytułu wykonywania przez 6 osób umów cywilnoprawnych, których przedmiotem było wykonywanie dyżurów medycznych przez zatrudnionych u płatnika lekarzy, czyli Zakład w Szpitalu w R. Organ rentowy uznał, że Szpital zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest pracodawcą i płatnikiem składek dla pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych.

Rozpoznając odwołanie strony powodowej od decyzji organu rentowego, Sąd Pierwszej Instancji wskazał na pogląd judykatury, zgodnie z którym umowy o udzielenie zamówienia w określonym zakresie na świadczenia zdrowotne zawarte na podstawie art. 35 i art. 35a ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, a obecnie na podstawie art. 26 i art. 27 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej należą do umów pozakodeksowych nazwanych, do których nie stosuje się z mocy art. 750 k.c. przepisów o zleceniu. Sąd zwrócił uwagę, że z art. 132 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych wynika zakaz zawierania z zatrudnionymi przez świadczeniodawcę lekarzami umów (subkontraktów) ma udzielanie świadczeń zdrowotnych, choćby w tym celu zatrudnieni lekarze utworzyli lub prowadzili indywidualne praktyki lekarskie, co oznacza, że sporne umowy zawarte wbrew treści art. 132 ust. 3 wymienionej ustawy nie mogą być kwalifikowane jako szczególne i odrębne od umów uregulowanych kodeksem cywilnym. W związku z tym, zdaniem Sądu, nie można zgodzić się ze Szpitalem, że powołany wyżej art. 132 ust. 3 ma jedynie zastosowanie do umów zawieranych zgodnie z art. 136 tejże ustawy, a więc pomiędzy Narodowym Funduszem Zdrowia, a świadczeniodawcami. Zgodnie bowiem z art. 133 tejże ustawy, świadczeniodawcy mogą zlecać podwykonawcom udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w ramach umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawartej z Funduszem, jeżeli umowa tak stanowi. Przepis art. 132 ust. 3 stosuje się w tym zakresie odpowiednio. Zatem zakaz z art. 132 ust. 3 wskazanej ustawy dotyczy także umów zawieranych przez

świadczeniodawcę z podwykonawcami będącymi lekarzem, pielęgniarką, położną lub inną osobą wykonującą zawód medyczny lub psychologiczny, jeżeli udzielają oni świadczeń opieki zdrowotnej u świadczeniodawcy, który zawarł umowę o udzielenie świadczeń zdrowotnych z Funduszem. W tej sytuacji skoro niedozwolone prawnie było zawarcie z zainteresowanymi w sprawie lekarzami spornych umów, to mimo ich nazwy, a nawet trybu ich zawarcia, nie można ich traktować jako umów pozakodeksowych nazwanych. Z uwagi na ich charakter należy je traktować jako umowy o świadczenie usług, do których na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Rozpoznając apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny stwierdził, że apelacja jest bezzasadna, zaś Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, nie przekraczając granic wyznaczonych dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. i dokonał właściwych ustaleń faktycznych oraz wywodził z nich logiczne i uprawnione wnioski. Sąd Apelacyjny wskazał, że przedmiot decyzji organu rentowego został określony w przedmiotowy sposób dlatego, że podleganie ubezpieczeniom społecznym następuje *ex lege* i nie jest konieczna decyzja stwierdzająca fakt podlegania ubezpieczeniom społecznym, a jeżeli decyzja w tym zakresie została wydana to ma charakter deklaratoryjny. Zakład Ubezpieczeń społecznych nie musi deklarować obowiązku ubezpieczenia, lecz obowiązek ten konkretyzuje przez ustalenie wysokości należnych i nieuiszczonych składek. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę stanu faktycznego sprawy w kwestii podwójnego zatrudniania personelu medycznego w Szpitalu i wykorzystaniu w zakresie usług leczniczych sprzętu będącego w dyspozycji Szpitala. Podzielono również pogląd, że sporne umowy należało zakwalifikować jako inne umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Nie są to zaś umowy nazwane, o których mowa w art. 26 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej. Ponadto Sąd podkreślił istnienie ustawowego zakazu zawierania z zatrudnionymi przez Szpital lekarzami umów na udzielanie świadczeń zdrowotnych, choćby w tym celu zatrudnieni lekarze utworzyli lub prowadzili indywidualne praktyki lekarskie. Według Sądu, oznacza to, że sporne umowy, jako zawarte wbrew treści art. 132 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, nie mogły być kwalifikowane jako

szczególne i odrębne od umów uregulowanych Kodeksem cywilnym. Ponadto stan faktyczny oznacza, że lekarze oraz inne osoby wykonujące zawód medyczny zatrudnieni w ramach stosunku pracy nie mogą być równocześnie podwykonawcami świadczeń zdrowotnych udzielanych przez zatrudniający ich podmiot medyczny, gdyż legalne jest zawieranie odrębnych rodzajowo od umów regulowanych przepisami Kodeksu cywilnego oraz nieobjętych obowiązkowym tytułem ubezpieczenia społecznego umów na wykonywanie świadczeń zdrowotnych wyłącznie z ustawowo określonymi podmiotami trzecimi, które wobec świadczeniodawcy, którego wiąże umowa z Narodowym Funduszem Zdrowia, nie pozostają w stosunkach prawnych podporządkowania co do rodzaju pracy, ani miejsca i czasu świadczenia usług zdrowotnych. W ocenie Sądu, wszelkie zapisy zawarte w umowach łączących Szpital z Narodowym Funduszem Zdrowia, co do formy świadczenia opieki zdrowotnej przez zainteresowanych uznać należy za niezgodne z prawem i prawnie bezskuteczne. W konkluzji wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro zainteresowani wykonywali swoje czynności na podstawie niedozwolonych umów na udzielanie w określonym zakresie świadczeń zdrowotnych zawartych z własnym pracodawcą, który był świadczeniodawcą takich usług finansowanych z Narodowego Funduszu Zdrowia, to przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy, płatnik składek, czyli Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Nr [...] w R. miał obowiązek obliczenia i uiszczenia należnych składek także od przychodów ze spornych niedozwolonych umów na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, które zawarł z pracownikami, zatrudnionymi w ramach stosunku pracy u pracodawcy, czyli świadczeniodawcy świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków NFZ, tak jak od wynagrodzenia ze stosunku pracy. Dlatego też, to szpital powinien obliczyć i odprowadzić składki na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od przychodów uzyskiwanych przez zainteresowanych z tytułu wykonywania spornych umów.

Powyższy wyrok zaskarżył w części dotyczącej uczestników, tj. H.K., A.M., E.M. i A.S. skargą kasacyjną powód, zarzucając wyrokowi Sądu drugiej instancji na podstawie art. 398<sup>4</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.c. naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 8 ust. 2a ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych w związku z art. 750 k.c. oraz art. 65 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, a to przez uznanie, że umowy nazwane, czyli o udzielenie świadczenia zdrowotnego, zawierane w trybie art. 26 i art. 27 ustawy o działalności leczniczej przez Skarżącego z personelem medycznym są umowami cywilnymi, do których stosuje się przepisy o zleceniu, podczas gdy umowy te są umowami nazwanymi, do których art. 750 k.c. nie ma zastosowania, a co za tym idzie są wyłączone z regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej ; naruszenie art. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, poprzez jego wadliwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na zastosowaniu do powszechnych regulacji prawnych szczególnych rozwiązań obowiązujących podmioty, których wzajemne zobowiązania, w tym również obligacyjne reguluje ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, a które to szczególne przepisy nie regulują zasad objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym osób udzielających tych świadczeń; naruszenie art. 58 k.c. poprzez jego wadliwą wykładnię i wprowadzenie nowego rodzaju sankcji za naruszenia obligacyjnego zakazu zawierania umów (zmiany charakteru umowy), podczas gdy sankcją za niezgodne z prawem zawarcie umowy może być uznanie tej umowy za nieważną ; naruszenie prawa materialnego, a to art. 132 ust. 3 i art. 133 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych w związku z art. 56 i art. 58 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że zakaz zawierania umów wynikający z tych przepisów skutkuje zmianą prawnego charakteru umowy zawartej z lekarzem dyżurującym – z umowy nazwanej na udzielanie świadczeń zdrowotnych na umowę nienazwaną, do której stosuje się przepisy o zleceniu, podczas gdy zakaz zawierania takiej umowy nie jest obwarowany sankcją nieważności i wywołuje wyłącznie skutki obligacyjne wynikające z umów zawartych przez NFS ze świadczeniodawcami i w żaden sposób nie zmienia charakteru prawnego umowy zawartej z lekarzami udzielającymi na jej podstawie świadczeń zdrowotnych, która nadal pozostaje umową nazwaną, czyli o udzielanie świadczeń zdrowotnych. Ponadto Skarżący zarzuca naruszenie powołanych wyżej przepisów z § 18 załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 maja 2008 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej poprzez ich wadliwą

wykładnię i uznaniu umów zawartych z lekarzami o udzielenie świadczenia zdrowotnego za umowę podwykonawstwa kontraktu zawartego z NFZ, podczas gdy umowy takie, zgodnie z definicją podwykonawstwa, zawarta w przepisie rozporządzenia – podwykonawstwem nie były. Skarżący wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ponadto skarżący wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku drugiej instancji w pkt 1 dotyczących ww. uczestników procesu w części i zmianę wyroku pierwszej instancji poprzez uwzględnienie odwołania i uznanie, iż brak jest podstaw u skarżącego jako płatnika składek do objęcia ww. uczestników tj. H.K., A.M., E.M. i A.S. – obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym oraz ubezpieczeniem zdrowotnym, jako pracownika wykonującego umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zawarta z pracodawcą, czyli Skarżącym, z którym pozostaje w stosunku pracy oraz stwierdzenie braku podstaw do przyjęcia, że podstawa wymiaru składek ma ww. ubezpieczenia wyraża się w kwotach wskazanych w zaskarżonych decyzjach ZUS. Skarżący wnosi również o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2 i zmianę wyroku pierwszej instancji poprzez odpowiednie rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za pierwszą i drugą instancję oraz zasądzenie na rzecz Skarżącego od organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania kasacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi, to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego

naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437).

Należy wskazać, że to po stronie skarżącego leży wykazanie, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć. (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn.. akt II UK 37/08, LEX nr 494133). Należy zauważyć, że w zakresie kognicji Sądu Najwyższego jest sam przepis, a nie rozstrzygnięcie określonego sporu, zatem wątpliwości interpretacyjne powinny mieć poważne podstawy, aby wyjaśnienie znaczenia przepisów nie sprowadzało się do prostej wykładni albo samej oceny prawidłowości rozstrzygnięcia zapadłego na podstawie takich przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

W przedmiotowej sprawie należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że lekarz zatrudniony w ramach stosunku pracy nie może być równocześnie podwykonawcą świadczeń zdrowotnych, udzielanych przez zatrudniający go podmiot medyczny, gdyż możliwe jest zawieranie umów na wykonywanie świadczeń zdrowotnych, odrębnych rodzajowo od umów regulowanych przepisami Kodeksu cywilnego oraz nieobjętych obowiązkowym tytułem ubezpieczenia społecznego, wyłącznie z ustawowo określonymi podmiotami trzecimi, które wobec świadczeniodawcy, którego wiąże umowa z NFZ nie pozostają w stosunkach prawnych podporządkowania co do rodzaju pracy oraz miejsca i czasu świadczenia usług zdrowotnych. Umowa, na podstawie której lekarz wykonuje swój zawód polegający na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, nie może być utożsamiana z umową o udzielanie świadczeń z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przez Fundusz w rozumieniu art. 132 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, ani z zawieraną w jej ramach umową o

zamówienie na świadczenia zdrowotne, o której mowa w art. 133 tej ustawy w związku z art. 35 ust. 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. Uregulowana tą ustawą umowa zawierana jest przez podmiot zobowiązany do realizacji zadań z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego z podmiotem, który w myśl przepisów tejże ustawy może być świadczeniodawcą. W związku z art. 132 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, taka umowa nie może być zawarta przez Fundusz z lekarzem udzielającym świadczeń z opieki zdrowotnej u tego świadczeniodawcy, który zawarł ją z Funduszem. Na podstawie art. 133 tejże ustawy, takiemu lekarzowi świadczeniodawca nie może również zlecić jako podwykonawcy, udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w ramach umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawartej z Funduszem, w tym na podstawie umowy o zamówienie na świadczenia zdrowotne, o którym mowa w art. 35 ust. 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. Zakaz taki nie dotyczy podwykonawcy, który może realizować udzielone zamówienie przez osobę trzecią, jeżeli umowa o udzielenie zamówienia tak stanowi (art. 35 ust. 2 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (wyrok Sądu Najwyższego z 13 lutego 2014 r., I UK 323/13 (OSNP 2005 nr 5, poz. 68), postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2015 r., sygn. akt I UZ 3/15 (LEX nr 1781848)).

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. zasądza się od odwołującego SP ZOZ Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr [...] w R. na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.